

Henrietta Westman

*A Vincenthez
vezető út*

Fordította
Bánda Eszter

Henrietta Westman

*A Vincenthez
vezető út*

AZ ELSŐ DONORMÉHBŐL SZÜLETETT
GYERMEK TÖRTÉNETE

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Henrietta Westman: Vägen till Vincent

Copyright © Henrietta Westman, 2019
Published by agreement with Salomonsson Agency

All rights reserved.

A Vincenthez vezető út © Partvonal Könyvkiadó, 2020
Magyar fordítás © Bándi Eszter

Minden jog fenntartva! Jelen kiadvány sem részben,
sem egészben nem másolható, nem sokszorosítható,
sem elektronikus, sem mechanikai eljárással. Bárminemű
felhasználása csak a kiadó írásos engedélyével történhet.

Partvonal Könyvkiadó, Budapest, 2020
www.partvonal.hu

ISBN 978-615-5783-89-0

Felelős kiadó a Partvonal Könyvkiadó ügyvezetője
Felelős szerkesztő: Korentsy Márta
Műszaki vezető: Drótos Szilvia
Szerkesztő: Helfrich Judit
Korrektor: Drabon Zoltánné
Borító: Földi Andrea
Nyomdai előkészítés: Tóth Viktor

A történet igaz, de a cselekmény szempontjából kevésbé lényeges személyek nevét megváltoztattam. Ezzel együtt az volt a cél, hogy annyira pontosan adjam vissza az eseményeket, amennyire csak lehet.

Szerencsére Malin Stenberg irigylésre méltó kitartással ír naplót tinédzserkora óta: ebben a saját szavaival fogalmazza meg, hogyan hullott darabokra az élete, majd haladt mégis tovább.

A kutatás, amely hihetetlenül sok viszontagság után végül segített rajta és Claes Nilssonon, hogy szülővé válhassanak, szintén jól dokumentált, tudományos publikációkkal, újsághírekkel és főleg kritikus hangvételű vitacikkekkel alátámasztott projekt.

Ezenkívül segítségemre voltak még az orvosi bejegyzések, megbeszélések jegyzőkönyvei is, e-mailek, valamint egy filmklip a BBC-től, a forgatócsoportjuk ugyanis Göteborgban tartózkodott, és filmre vette azt a sebészeti beavatkozást, amelyről ez a történet szól.

Én magam is végignéztem, ahogy kioperálják egy juh méhét, majd visszahelyezik ugyanannak az állatnak a testébe. 2017 őszén részt vettem egy kutatói konferen-

cián, amelyen találkoztam a könyv több szereplőjével is: Mats Brännström munkatársaival – és a riválisaikkal is, akikkel abban versenyeztek, hogy melyikük tud először sikeres méhátültetést végezni emberen.

A főszereplőkkel számos interjút készítettem. Összesen több mint száz órát beszélgettünk. Néha praktikus részletekről volt szó, de gyakrabban érzelmileg felkavaró, érthetetlen eseményekről, olyanokról, amelyek erős érzelmi töltettel bíró és éles emlékeket hagynak maguk után.

Ilyenekkel van tele ez a történet.

Henrietta Westman

ELŐSZÓ

Göteborg, Svédország, 2007. május

A tűzhely már ragyog, de a férfi még dörzsölgeti egy keveset. Utána áttér a hűtőajtóra, majd a konyhaszekrényekre. Kényszeres a viselkedése; az emberek általában kinevetik, amiért folyton mások számára láthatatlan foltokat akar eltüntetni egy ronggyal a kezében. De nem csak a takarítás tartja itt a konyhában vacsora után. Össze kell szednie magát, mielőtt kimenne a nappaliba Malinhoz.

Mikor pár héttel ezelőtt találkozott vele, eszébe sem jutott kapcsolatba kezdeni. Ősszel tölti be a harmincketőt, és azt tervezte, hogy még egyszer utoljára komolyan feltesz mindent a golfra. Megpróbál bejutni a European Tourra, a kontinens legnívósabb versenyére. Ha sikerül, hónapokig fog utazgatni megerőltető körülmények között, amit ez idáig nyugodt szívvel bevállalt volna, mivel szívesen fejezte volna be a golfozói karrierjét azzal, hogy a legjobbak között játszik. Tavaly már közel járt hozzá, de aztán a harmadik és egyben utolsó selejtezőn kiesett.

A golf drága mulatság, ha szeretne bekerülni a nagyok közé, több győzelmet kell bezsebelnie, mint eddig. Hogy

kiegészítse a szponzoroktól származó jövedelmet, oktatóként is dolgozik, így találkozott Malinnal. A lány egy kollégájával együtt utolsóként végzett egy munkahelyi golfversenyen, és a vigaszdíj egy golfóra volt – vele. Egy áprilisi délutánon érkezett meg a két lány a golfklubba, kuncogva, kissé kihívóan. Bár inkább csak a másik viselkedett így, Malint a golf érdekelte. És bosszantotta, hogy nem megy neki jobban.

Ő céltudatosságot fedezett fel a lányban – felismerte ezt a tulajdonságot, a saját személyisége is ilyen. Malin okos, közgázt végzett. De leginkább a melegsége, a humora és a kissé rekedtes nevetése volt az, amiből mindenképp többet szeretett volna.

Pár nappal a golflecke után hívta fel. Még mindig arról győzködte magát, hogy nem akar kapcsolatot, találkozhatnának barátként. Meg hogy védelmeznie kell a szabadságát, beosztania a saját idejét.

Aztán jött a hajókázás. Hűvös áprilisi este volt, jól kezdődött. Malin úgy öltözött fel, mintha nyár lenne, nevetségesen vékony széldzsekit viselt, és balerinacipőt. Olyan csinos volt, hogy Claesnak belesajdult a gyomra. Hamar kiderült, hogy kettejük közül a lány járatosabb a tengeren – jóformán egy vitorlásra született, és kiskorától kezdve versenyszerűen űzte a sportot.

Kihajóztak a szigetek felé, felfedezték, hogy mindenről tudnak beszélgetni, még a lakáshelyzet fejlődéséről is. Leginkább viccelődtek és nevettek. Malin egyáltalán nem ijedt meg, mikor Claes úgy tett, mintha elfogyott volna a benzin, amikor már jócskán eltávolodtak a part-

tól. Megőrizte a nyugalját, és mosolygott, miközben a férfi elővette a tartalék kannát.

Tökéletes randevú volt, mígnem Claes véletlenül rossz irányba kormányzott, és egész Brännöt meg kellett kerülniük, mielőtt hazafelé indulhattak volna. Majdnem három órán át kint voltak. A vége felé már épphogy csak plusz fokok voltak, s a tetejébe még a tengeri levegő és a metsző szél... Akkor már rég odaadta Malinnak a pulóverét és a sapkáját. Ő pedig úgy fázott, hogy gondolkodni is alig bírt.

Mire végre hazaértek, annyira lehűlt, hogy kénytelen volt beállni a zuhany alá, és maradt is odabent jó fél órát. Malint leültette a kanapéra egy film elé, ott biztos jól ellesz, gondolta ő. Jobban aggódott amiatt, hogy nem tér vissza az érzés a testébe, akárhogy engedi is magára a forró vizet. Pár perccel azután, hogy végre elkészült, és lehuppant mellé a kanapéra, elnyomta az álom. Malin anélkül ment haza, hogy felébresztette volna. Kissé hűvös volt a hangja, amikor másnap felhívta.

A távolságtartó beszélgetés után ostobán bámulta a telefonját. Akkor látta be, hogy a European Tour már közel sem tűnik olyan fontosnak.

Ám mielőtt kitalálhatta volna, hogyan minimalizálhatná az okozott kárt, elütötte a villamos. Futni ment, át akart kelni az úton a Haga-templomnál, jobbra nézett, balra nem, és bummm! – jött a Järntorget felé közlekedő 11-es villamos. A visszapillantó tükör alatt verte be a fejét a szélvédőbe, bal oldalról érkezett az ütés, és súlyos agyrázkódás lett az eredménye.

A sürgősségről küldött sms-t Malinnak. A lány biztos megszánta nyomorúságában, mert már aznap este átjött hozzá. Azóta semmi félreértés nem volt közöttük. Kölcsönös az érdeklődés. Ha továbbra is találkoznak, komolyra fordul a dolog. Akkor egy pár lesznek. Tudja, Malin is érzi, hogy már idáig jutottak.

A nyitott konyhaablakon át behallatszik a folyó mellett elhaladó forgalom tompa zúgása. Néha felrikolt egy sirály, ahogy elrepül a város közepén tornyosuló hegy mellett. Claes szereti a világos, langyos májusi estét. Még nem virágzott el semmi, minden új, ígérettel teli, a kiteljesedés felé halad.

Kitölt egy pohár bort magának, felkészül, hogy visszamenjen Malinhoz. Még egy utolsó kör a ronggyal, a csap is ragyogjon úgy, mint minden más. Vajon be kell-e számolnom arról, hogy ennyire pedáns vagyok? – morfondírozik, miközben a nappali felé halad. – Bár az is lehet, hogy már magától észrevette.

Amikor leül mellé, furcsa arckifejezéssel néz rá a nő.
– El kell mondanom neked valamit – szólal meg.

Claest kirázza a hideg, érzi, hogy az arcára fagy a mosoly. Hallani Malin hangján, hogy komoly dologról van szó. A nő feszült, elgyötört, mintha inkább ki akar na rohanni innen, semmint hogy be kelljen számolnia Claesnak erről a valamiről. De végül összeszedi magát, és kiböki:

– Sosem lehet gyerekünk. Nincs méhem.

ELSŐ RÉSZ

1.

Karlstad, Svédország, 1994. augusztus

Malin Stenberg éppen csak megkezdte gimnazistaéletét, amikor valami csodálatos dolog történt. Valljuk be, hogy azért előtte is minden szép és jó volt. Ha az embernek van egy idősebb, népszerű unokatesója, könnyű bekerülni az iskola megfelelő körébe. Mikor Rikard Larsson a hosszú, szőke tincseit dobálva odabiccentett neki, miközben Malin áthaladt az iskolaudvaron, a lány is nagyon menőnek érezte magát – és kész volt teret hódítani a belvárosi nagy iskolában.

A szabadidejét leginkább a sportnak szentelte. Délutánonként röplabda, esténként és hétvégente vitorlázás. Egy keddi vitorlázáson történt, alig kezdődött meg a tanév. Malin ráébredt, hogy amiben reménykedett és amiről fantáziált, az igaz: Johan kedveli őt.

A fiú három évvel volt idősebb nála, a klub egyik legjobb vitorlázója. Sportos srác széles vállal, világos, kócos hajjal, és olyan kék tekintettel, hogy Malin alig mert ránézni, mert attól félt, többé nem szabadulhat. Ő már egy éve szerelmes volt belé, és egyre lelkesebben konstataulta, hogy a fiú is érdeklődni látszik. Egy késő nyári este, amikor a Vänern vize szinte mozdulatlanul csillogott a kikö-

tőben, végre bizonyosságot szerzett. Johan az ő vitorlása mellé kormányozta a sajátját, és megkérdezte, Malin észrevett-e valamit az utóbbi időben.

– Nem – válaszolta, bár gyanította, hová tart a beszélgetés.

– Hármat találgathatsz – felelte a fiú.

Már kezdett sötétedni. Halk hullámok nyaldosták a hajók oldalát. Malin lelke viszont forrt. Végre megtörténik az, amiről olyan régóta álmodott.

– Nem tudom – hazudta.

– Pedig nem olyan nehéz – somolygott Johan.

Malin alaposan megfontolta, mi legyen a válasza. Van esély rá, hogy félreértette őt. Ebben az esetben rém kínos lenne, ha túl nyilvánvalóan mutatná ki az érzelmeit. Ugyanakkor szorított az idő. Johan pár nap múlva Skånéba költözik, mert a lundi egyetemen kezdi meg a tanulmányait.

– Látogass meg hétvégente! – mondta végül.

Végtelenül megkönnyebbült, mikor Johan így válaszolt:

– Akkor azért mégis kapiskálok.

A következő hétvégén moziba mentek. *A Flintstone családot* nézték kézen fogva a sötétben. Malinnak ez volt élete első randevúja, és mielőtt Johan kitette volna a koszból, megkapta élete első csókját is. Szinte sok is volt ez egy napra, zúgott a füle, mikor kiszállt az autóból, és betámolygott az előszobába.

Együtt voltak tehát. Az élet mesés volt, és az is maradt még körülbelül egy fél évig.

Adelaide, Ausztrália, 1998. október

Mats Brännström csak sokkal később értette meg, hogy ez az esemény változtatta meg az életét. Lehet, hogy ezért is nem jegyezte fel a pontos dátumot. De tavasszal történt, az ausztráliai tavasz idején. Nem sokkal szeptember 23. után lehetett. Akkor végezték el Franciaországban a világ első kézátültetését. A hírt nagy figyelemmel kísérték Ausztráliából, ugyanis a műtétet vezető két sebészprofesszor közül az egyik Sydney-ből származott. Igazság szerint a páciens is helyi volt: egy új-zélandi fickó, aki a börtönben egy baleset során körfűrészsel levágta a jobb alkarját.

Újdonság volt, rendkívüli dolog, hogy egy transzplantációt nem azért végeznek el, hogy megmentsek a páciens életét. Lehet, hogy a nő is innen merített ihletet.

Angelának hívták. Sajnos pár évvel később a rák legyőzte őt. Mats úgy emlékezett rá, mint lelkes lányra, tele volt erővel és ötletekkel. Képzett nő, jogász vagy közgazdász volt, jól menő állással egy közepes méretű vállalatnál. Arra is emlékezett, hogy milyen tökéletesen illett hozzá a neve: szőke fürtjeivel úgy nézett ki, mint egy angyal. Kosztümben járt, de azon a napon világoskék kórházi ruhát viselt. Péntek volt, ebben egész biztos. Egy pénteki nap, 1998. október elején.

A helyszín a Royal Adelaide Hospital kórterme, kórház a milliós városban, Ausztrália déli partján. Angela az egyik ágyban ült, a másik üres volt. Mats mellett ott állt Ash, kollégája és legközelebbi beosztottja. No meg barátja – fél év közös munka után a „tesó” névvel illették

egymást. Nem mintha nagyon hasonlóak lettek volna. Mats magas, szőke és halk szavú volt. Legalábbis így tekintett saját magára. Ash alacsony, sötét, jól ápolt kecskeszakállal, mandulavágású barna szemében pajkosság csillogott. Muszlim vallású, Kairóban született, és mindig volt a tarsolyában egy-két illetlen vicc. Ash elbűvölt mindenkit, akivel csak találkozott, többek között egy ausztrál bűvároktatót, akibe beleszeretett otthon Egyiptomban, rezidensi éve alatt. Ausztráliába költözött vele, és sikerült behízelegnie magát a szakképzésre, holott az nem állt nyitva külföldiek előtt. Mats pedig a visszahúzódó svéd, aki szívesen marad a háttérben extrovertált barátja mellett. Lehet, hogy pont ezért illettek ennyire össze.

Mats frissen végzett szakorvosként utazott Ausztráliába. Ash a saját képzése végén járt. Mindketten elég hamar egy viszonylag új területet választottak maguknak: a nőgyógyászati onkológiát. Most azért keresték fel Angelát, hogy elvégezzék az utolsó formaságokat a hétvégi nagy műtétje előtt. Ash leült az ágy szélére, az ő dolga volt a beszéd. Mats mögötte állt. Odakint ragyogó tavaszi napsütés. Délutánra azt tervezték Ashsel, hogy kocsmába mennek, ahol pár sörrrel fejezik be a heti munkát.

Angela huszonöt év körüli lehetett, méhnyakrákja volt. Mats és Ash ki fogják venni a méhét. Többször is elmagyarázták neki, hogy ez azt jelenti: sosem lehet gyereke. Mégis újra rákérdezett, ami érthető is, elvégre ott ült tollal a kezében, hogy hozzájárulását adja egy beavatkozáshoz, amely ilyen drámai következményekkel jár.

– Ha kiveszik a méhemet, az azt jelenti, hogy sosem lehetek várandós?

Matshoz fordult, Ash feje fölött.

– Így van, nem fog tudni teherbe esni – felelte Mats.
– De a petefészkek megmaradnak, tehát hormonálisan nem lesz érezhető a különbség.

Ekkor tette fel az ominózus kérdést.

– Nem lehet méhet átültetni? Az édesanyám és a nővérem is szívesen lenne donor. Anya egészséges és aktív, a nővérem szerint meg elég a már meglevő három gyerek.

Ezúttal Ash is Mats felé fordult. A szemét forgatta, fekete szemöldöke magasra szaladt.

– Igen, Mats, miért nem tudunk méhet átültetni?

Ironikusan gondolta persze. Egymásra néztek, és a fejüket csóválták. Ám Angela nem engedett.

– Manapság minden létező testrészt át tudnak ültetni egyik emberből a másikba, nem?

Ebben, mondjuk, igaza volt. Továbbra is mindenki a kézátültetésről beszélt. De a méh, az ki van zárva. Matsban még soha fel sem merült a gondolat, s nem is találkozott senki olyannal, aki akár említésszinten felhozta volna ezt a dolgot a meddőség kezelése kapcsán. Egészen mostanáig.

Ha valaki akkor azt mondta volna neki, hogy néhány évvel később a hitelességét kockára téve fog kísérletezni pont ezzel a javaslattal, kinevette volna.

– Nem, nem, nem – mosolygott Angelára. – Bolond ötlet.

Karlstad, 1995. február

Igazi szar nap volt, már az elejétől fogva. Malin lekérte a buszt, nem ért oda időben az első órára. Tesiórán erősítették, amit utált. Aztán pedig hamarabb el kellett jönnie a suliból, mert időpontja volt a kórházba, hogy életében először megvizsgálja egy nőgyógyász. A buszon ült, fejét az ablaknak támasztotta, nézte, ahogy elszűnik a hóborította város. Összeszorította a száját. Malin nem tudta, mit várjon a látogatástól, de elképzelései szerint bizonyára kellemetlen lesz, és roppantul kínos. Arról persze fogalma sem volt, hogy hamarosan az egész élete megroppan, hogy a gondtalan tinédzserlétből csupán percek vannak hátra. A busz megállt, s fáradt sóhajjal kinyitotta az ajtaját, hogy Malin leszállhasson a kórház vörös téglapülete előtt.

Malin májusban tölti be a tizenhetet, de még nem jött meg a menstruációja. Az anyja ragaszkodott hozzá, hogy menjen el egy kivizsgálásra, őt magát nem izgatta a dolog. Az osztályban már mindenkinek megjött. Három évvel fiatalabb húgának, Mariának is. A menstruáció elég undi, és csak a baj van vele. Akárhányszor Maria a kanapén fetrengett fájdalmában, Malin hálát adott az égnek, hogy neki nem kell ilyesmit kiállnia. Az ő életében elképzelhetetlen lett volna a menstruáció megléte. Vegyük például az előző tavaszi röplabdabajnokságot. Hosszú buszút Sollentunába, tornatermekben elszállásolva, koszos vécék. No és mégis, hogy kell betétet vagy tampont cserélni, mikor az ember vitorlásruhában feszít, alaposan aláöltözve, és órákon keresztül nem jut véccé közelébe? Hogy kell egyáltalán behelyezni egy tampont?

Ráadásul együtt vannak Johannel. Még nem feküdtek le egymással, de gyanította, hogy hamarosan bekövetkezik a dolog. Innen már csak egy lépés elképzelni a helyzetet, hogy kénytelen elmagyarázni, hogy... Nem, micsoda szerencse, hogy gondolnia sem kell a menstruációra.

Kívülről nem látszott rajta semmi. A melle teltté vált, szőr is nőtt mindenhova, ahova kellett. A második félév kezdetén, mikor továbbra sem jött meg a vérzése, az anyja mégis úgy döntött, hogy ideje megvizsgálni, nincs-e valami komolyabb baj.

Egyikük sem aggódott igazán, sem Malin, sem az anyja, arra tippeltek, hogy a legrosszabb esetben hormontablettákat írnak majd fel neki. Így mikor egy idősebb, fehér köpenyes férfi kijött a váróterembe, és Malint szólította, ő a vizsgálat miatt izgult, nem pedig amiatt, hogy mi fog kiderülni a legintimebb testrészeiről.

Arra magától is rájött, hogy minden ruhaneműt le kell majd vennie az altestéről; már ez is elég ciki volt. Azonban azt elképzelni sem tudta, milyen megalázó lesz a vizsgálószékekben feküdni, amely szétfeszíti a lábait, miközben az orvos vakítóan egy erős lámpát irányít közepre, aztán pedig betol valami hideg fémszerszámot. Igen, a „megalázó” szó volt az, ami eszébe jutott, nem pedig a „kínos”. Ráadásul kegyetlenül fáj is, mert valamiben megakadt a dolog odabent.

De nem ez volt a legrosszabb. A legrosszabb akkor jött, mikor Malin felöltözve ült, immár egy rendes széken. A nőgyógyász a torkát köszörülte.

– Újabb vizsgálatra lesz szükség, ultrahanggal – kezd-

te. – Jelenleg úgy tűnik, maga egyike azon keveseknek, akik méh nélkül születtek. Feltehetőleg ezért nem jött meg a menstruációja sem.

Malin ebből csak annyit értett, hogy komoly a helyzet. Nagyon is komoly.

– Az veszélyes? – kérdezte remegő hangon.

– Ha nincs az embernek méhe? Hát, ha gyereket szeretne, akkor majd örökbe kell fogadnia. Saját gyereke sajnos nem lehet.

Hirtelen émelygés kerítette hatalmába. A sokk, a félelem, és hogy belátta, valami szörnyűséges történt vele, ez mind megtelepedett a gyomrában. Mikor Malin kijött a nőgyógyászatról, fogalma sem volt, mi az a méh. Az orvos biztos elmagyarázta, de nem tudott odafigyelni. Annyit megértett, hogy ő torz, egy anomália, egy a millió között. És hogy feltehetőleg nem lehet gyereke. Szabad egyáltalán ilyesmit mondani egy tizenhat évesnek, aki mellett nincsenek ott a szülei? Könnyezve, szipákolva hagyta ott a komor kórházi épületet. Sírva várta a buszt, és egész úton hazafelé folytak a könnyei.

A Hultsberg nevű negyed az 1970-es években húzták fel, itt laktak Malinék. A központtól északnyugatra helyezkedett el, és attól függően, hogy a Löffbergs kávépörkölte vagy a válbergi és grumsi papírgyárak felől fújt a szél, vagy kávéillat terjengett, vagy szarszag. A mai nap: kétségtelenül szar.

A házak többsége mészhomok téglából és fából épült, Stenbergéké pirosra volt festve. Senki sem volt otthon,

amikor Malin hazaért a kórházból. A húgai még az iskolában, a szülei pedig egy átlagos munkanap közepén. Lelki szemeivel látta őket: anya a tanteremben, apa a szerelvényboltban, ahol eladóként dolgozott, a telefonkagyló nonstop a füle és a válla közé szorítva. Egyikük sem tudta, mi történt, holott a katasztrófa súlya fojtogatta Malint. Hosszú percekig csak állt az előszobában, míg végül elunta, hogy próbálja elkerülni a sírástól vörösre duzzadt arca látványát a falitükörben. Felment a lépcsőn, és leereszkedett a legfelső fokra. Ott ült, és bámulta a padlólécet, mikor a süket csöndet megtörte a telefon.

A legjobb barátnője, Anna telefonált. Malin magával vitte a telefont a szobájába, és összekuporodott az ágyban. Aztán beszámolt a történekről.

– De azt mondta, megvizsgálják újra – mutatott rá Anna. – Ez azt jelenti, hogy nem biztos a dolgában.

Miután letette a telefont, Malin hosszú ideig mozdulatlanul feküdt, és érezte, ahogy lassan oldódni kezd benne a pánik. Zúgott a feje a sírástól, és a gyomorgörcse sem hagyott alább. Közben a szoba olyan volt, mint mindig. A rézgombos ágy, a fehér íróasztal az ablak előtt, kilátás a szomszéd ház zöld falára. A manzárdfalról Kenneth Andersson nézett le rá – egy bulvárlap mellékletéből vágta ki a svéd csatár képét, és a nyári focivébé óta nem vette le. A tekintete ugyanolyan határozott és bátorító volt, mint reggel.

Malin eldöntötte, hogy ő is ugyanolyan, mint azelőtt, egy lány a többi közül, akinek hamarosan fogamzásgátlót írnak fel, aztán pedig előtte az élet, férje lesz, és

gyerekei, ha eljön az ideje. Egészen a kontrollig ebbe a meggyőződésbe ringatja magát, határozta el.

Két nappal később, életében először, lefeküdt Johannal. Legalábbis akkor úgy gondolta.

Adelaide, 1998. október

Mats Brännström második hosszabb ausztráliai tartózkodása nem indult jól. Gyakornoki állást ígértek neki IVF-specializációval – ez a lombikprogramot takarja, a reprodukciós medicina legnépszerűbb ágát. Az önéletrajzába remekül illene, miután tizenöt éven át kutatta a patkányok és egerek petefészkének funkcióit. De nem sokkal az utazása előtt, 1997 decemberében megtudta, hogy egy ausztrál kapta meg a pozíciót, mert az Adelaide attól tartott, kifogy az IVF-re specializált orvosokból.

Helyette Mats nőgyógyászatidaganat-sebészként kaphatott állást a Royal Adelaide Hospitalban. Svédországban körülbelül öt hiszterektómiát, azaz méheltávolítást nézett végig, az egyiknél asszisztált is. Röviden szólva, újoncnak számított a területen. Nem baj, gondolta, egy évre mindenesetre elvállalom. Ő és a felesége, Anneli is vágytak vissza Ausztráliába, már mindent előkészítettek az utazáshoz. Tehát a tervek szerint nekivágtak az útnak. Egy kellemes külvárosi negyedben található házba költözött a család, közel a tengerparthoz. Charlotte hároméves volt, Filip pedig nyolc, már iskolába járt.

Mats új főnökét Margaret Davynek hívták, és nem volt elragadtatva az új kollégájától.

– Ne így tartsa a szikét! – förmedt rá Matsra nyersen, miközben nézte, ahogy a férfi operál. – Így nem lehet elkötni!

Mats sejtette, hogy kemény időszak előtt áll. Tanúk bizonyították, hogy Margaret Davynek köszönhetően több új orvos is álomba sírta magát esténként. Mégis nehéz volt leszegett fejjel viselni a kíméletlen kritikát – elvégre nem zöldfülű volt, hanem negyvenéves nőgyógyász, a reprodukciós medicina docense, világutazó, aki mindenhol előad a témájában. Ugyanakkor motiválta is a dolog, ahogy a nehéz feladatok mindig is ösztönözték. Gyerekkora óta célokat tűzött ki magának, kételkedett abban, hogy eléri őket, mégis diadalmaskodott, mikor bebizonyította a világnak, hogy képes megcsinálni – ráadásul nem is akárhogyan.

Pár kemény hét után, amikor egyszerre volt Margaret Davy kifutófiúja, éjszakai ügyeletes, de olyan sokszor, hogy Anneli többször is rákérdezett, hogy fogja ezt bírni egy évig, megérkezett Ash. Minden jóra fordult. Ash járt körbe a csipogóval, és ő állt rendelkezésre, valahányszor a kórház szólította. Mats otthon üldögélt a tévé előtt, és gyakorolta a csomókat sebvarró fonallal. Egy hajtás ide, egy oda, mintha durva kötéscsomót hurkolna. Próbálta anélkül elvégezni, hogy odanézne. Ekkor jött rá, hogy a patkányokkal és egerekkel folytatott munkája alaposan felkészítette a sebészetre. Hamarosan megtanulta az összes csomót, villámsebeseen kötötte őket, akár egy kézzel is.

Mats és Ash jó csapatot alkottak, ezt Margaret Davy is megállapította, és egyre inkább a háttérbe húzódott. Pár hónappal később már közösen operálhattak, anélkül, hogy a nő beleavatkozott volna. Péntekenként magánrendelést tartott, így azokon a napokon átruházta Matsra és Ashre a felelősséget, amelyet a kórház Women's Health Centerének az irányítása rótt rá.

Mikor az Angelával való beszélgetés utáni péntek estén a kocszában ültek, egyértelmű volt, hogy mi lesz a téma. Bolond ötlet, persze, de attól még izgalmas is. Rá sem hederítettek az ausztrál focimeccsre, amit a bárpult melletti kis készülékből sugároztak. Az ausztrál foci átmenet a rögbi és a rendes foci között, valódi macsósport, Filip lelkesen szurkolt az egyik helyi csapatnak, a Port Adelaide-nek. Miután Ash és Mats közösen megműtötték az egyik játékos barátnőjét, Filip kapott egy sálat az összes csapattag aláírásával. Egy szokásos pénteken legalább fél szemmel a meccset nézték volna, de ezen a napon lefoglalta őket Angela – és a fülükbe ültetett bogár. Miért ne? – kérdezték egymást újra és újra. Tényleg lehetetlenség volna a méhátültetés? Miért nem hallottak még soha senkiről, aki megpróbálta volna? És ha ők maguk, tegyük fel, belevetnék magukat egy ilyen projektbe, mi volna a siker legnagyobb akadály? Megegyeztek abban, hogy a legnagyobb rizikófaktort a kilökődés jelentené. Ahhoz, hogy a test megtartsa egy idegen méhet, erős immunszuppresszív gyógyszereket kellene szedni, amelyek gyengítik az immunrendszert – ez vajon ho-

gyan befolyásolná a magzatot, ha sikeres lenne is a terhesség?

De így is túlságosan előreszaladtak, csillapította le Matsot Ash. Mielőtt arról beszélnének, hogyan érezné magát a szerv az új testben, ki kellene operálni a méhet donorból, ez pedig bonyolult beavatkozás.

– Nem pont olyan, mint átültetni egy szívet, májat vagy vesét, hogy csak felnyitjuk, és kioperáljuk...

Mats egyetértett. A méh mélyen a medencében ül, mintha egy tölcsér szájában helyezkedne el. Már egy rákos méhet is nehéz kiműteni. Hogy a szervet úgy emeljék ki, hogy egy másik nőben működjön is, az kivételes módszereket kívánna.

És mielőtt a sebészeti részére rátérnének, volna itt még valami. Honnan szedjék az átültetendő szerveket?

– Angelának volt egy javaslata. Adományozhatná a méhet a páciens nővére vagy anyja – lelkesült fel Ash.

Mats hosszú sóhajjal válaszolt.

Az a beavatkozás, amelyről már egy órája beszélgetnek, már kiindulási állapotában is hajmeresztően komplikált. Ha élő személyen akarják elvégezni, az még bonyolultabbá teszi az operációt: ugyanis nem elég kivenni minden eret és szövetet a befogadó számára, ugyanilyen fontos az is, hogy a donornak ne legyen baja a beavatkozástól.

Ashsen és Matson végül eluralkodott a lelkesedés, és néhány helyi, XXL márkájú sör után arra jutottak, hogy ki lehetne dolgozni egy sebészeti beavatkozást, amely élő donorokkal is működik, ha eleget tudják gyakorolni.

A kilöködésnek majd utánaolvasnak, mivel egyikük sem mozgott otthonosan a szervátültetés területén.

Mikor elindultak hazafelé, ki-ki a maga családjához, egyetlen kérdésük maradt: Miért nem foglalkozott ezzel korábban senki?

Karlstad, 1995. február

Csönd honolt az autóban. Malin apja nem tudta, mit mondhatna. Lehet, hogy zavarban volt. A kórházban jártak, Malin majd szétrobbant. Két héten át azzal nyugtatta magát, hogy ezúttal jobb hírt fog kapni, mint legutóbb. Hogy kiderül, az orvos tévedett, minden normális, ő pedig nevetve maga mögött tudhatja az egészet.

Ám a nőgyógyász, aki ezúttal ultrahanggal vizsgálta, nyomban eltaposta minden reményét.

– Sajnos pont úgy fest a dolog, ahogy gondoltam. Nincs méhe, csak egy apró, fejletlen szervkezdemény van a helyén – mondta, miközben eltette a vizsgálófejet, és kikapcsolta a készüléket. A hangjában nyoma sem volt az együttérzésnek. Aztán következett a jéghideg megállapítás: – A hüvely is rendellenesen fejlődött.

„Hüvely.” Malin már a szótól is elpirult. Hála istennek, az apja kint maradt a váróteremben.

– Rendellenesen?

Ennyit tudott kinyögni, bár a kérdések egymást kergették a fejében. Hogyan mondja el Johannak, hogy „ott lent” rendellenes? Vagy esetleg magától észrevett vala-

mit, amikor lefeküdtek egymással? Vagy egyáltalán: lefeküdtek egymással? Lehet szexelni átlagos hüvely nélkül?

– Összenőtt – magyarázta a nőgyógyász. – Csak pár centi hosszú. Sebészeti beavatkozással esetleg meg lehet hosszabbítani.

Malin a Valentin-napra gondolt. Az elmúlt héten volt, néhány nappal azt követően, hogy ő és Johan, hát... akármit is csináltak. Anna rózsákat kapott a barátjától. Johan fel sem hívta őt. Malin azzal vigasztalta magát, hogy bizonyára elfelejtette. De most... most már azon gondolkodik, vajon a rendellenességnek van-e köze ehhez. Hogy a fiú megértette, valami nem stimmel vele.

Aztán ott egy másik probléma: Malin elmesélte Annának, hogy már nem szűz. Hazudott volna a legjobb barátnőjének?

Egymás után nyíltak alatta a csapóajtók. Nincs méhe. Nem lehet saját gyereke. Összenőtt a hüvelye. Malin zuhant, és zuhant. Mikor hazaértek a kórházból, már nem tudott uralkodni magán. Az előszobában lerúgta a cipőjét, a földre ejtette a dzsekijét, és hátat fordított az apjának, aki valami olyasmit magyarázott, hogy visszamegy dolgozni. Ahelyett, hogy válaszolt volna neki, kimasírozott a konyhába, és elővette a legnagyobb kést. Pár évvel ezelőtt kibővítették és felújították a földszintet. Amerikai konyhás lett, a nappalitól egy, a tűzhelyet magában foglaló pultrészlet választotta el a konyhát. Malin most a nappaliban állt, kezében a késsel, és ordított.

– Egy nőnek gyereket kell szülnie! Miért történik ez velem?

Az apja azonnal odarohant, és kivette a kést a kezéből.

– Kicsim, nyugodj meg! – mondta inkább bánatosan, mint feldúltan.

Malin rajongott az apjáért, mérhetetlenül büszke volt rá. A barátaival közösen nekik volt a legnagyobb vitorlásuk az egész kikötőben, hosszú és fehér, nyitott vezetőüléssel, amely fölött átsaptak a hullámok. Erős, magabiztos, mindenre van megoldása. Most haragudott rá, hogy nem tud semmi olyat mondani, amitől megszűnik ez a rémség. Ugyanakkor azt is tudta, hogy nincs vigasz, senki számára sem. Egyedül kell megküzdenie ezzel.

– Hagyj békén!

Az apja megragadta a vállát. Próbált a szemébe nézni. Gyengéden szólt hozzá.

– Nem tehetem, ha késekkel hadonászol.

Malin megígérte, hogy nem tesz többé ilyet. Hagyta, hadd ölelje át az apja.

– Egyedül akarok lenni – szipogta a mellkasába. – Nem mész vissza dolgozni?

Eltolta magától a lányát, és a szemébe nézett.

– És az iskola?

Malin felsóhajtott.

– Nemsokára megyek.

Felrohant a szobájába, bevágta maga mögött az ajtót. Levetette magát az ágyra, és zokogásban tört ki. Pár perccel később hallotta, ahogy felbőg az autó motorja.

Adelaide, 1998. október

Mats a kórház személyzeti parkolójában ácsorgott. Ash-re várt. Már két hete, hogy a kocsmában Angela ötletéről beszélgettek. Ash azt mondta, hoz magával valamit, amit meg akar mutatni. Ez azért volt mulatságos, mert Mats koszos Holden Camirájában is lapult egy köteg papír, amit szeretett volna Ash kezébe nyomni.

Keresgélt az interneten, és legnagyobb meglepetésére több tudományos cikket is talált a méhátültetésről. Régi tanulmányokat az 1960-as és 1970-es évekből. Mind-egyik összehajtva lapult a csomagtartóban, két példányban kiprintelve hosszú nyomtatópapírcsíkokra. A cikkeket el is olvasta, és ezért érezte még mindig a bizsergető lelkesedést, amely a beszélgetésük alatt is átjárta.

Talán nem is annyira bolond az ötlet, mint hitték.

A kocsmá után nem hozták fel a témát. Mats úgy vélte, Ash is tovább gondolkodik magányában. Vagy mással foglalkozott. Könnyen előfordul az ilyesmi Adelaideben. A város nemcsak hogy közel feküdt a tengerpart-hoz, a központban egymást érték a parkok, golfpályák, zöldterületek. Mats a parkolóból látta a néhány háztömbbel távolabb elterülő botanikus kert zöldjét.

Ahogy olvasta a cikkeket, egyre inkább felpizskálta a fantáziáját a dolog. Néhány kutató már vizsgálni kezdte a méhátültetést mint a meddőség kezelésének lehetséges módját. Kísérleteztek kutyákon, akkor egy csomagban ültették át a méhet, a petefészkeket és a petevezetéseket. Ezekben az esetekben a petevezetékek voltak az érdeke-

sek, ugyanis többnyire ott kell keresni a gyermektelenség okát, de a kutatók úgy gondolták, azok nagyobb eséllyel működnek majd, ha a méhet is átültetik velük együtt.

1978-ban született egy Louise Brown nevű lány Angliában, az első, aki lombikbébiként látta meg a napvilágot. Hirtelen lehetségessé vált a petevezetékek teljes megkeverülése: a megtermékenyítés egy lombikban történik, az embriót pedig visszaültetik a méhbe. A probléma elegáns megoldást kapott, és innentől kezdve a kutatás fókusza az IVF-technika finomítása lett – maga Mats is hozzájárult a munkához a peteérésről szóló tanulmányaival.

Az új csodamódszer és annak elterjedése azzal a következménnyel járt, hogy a méhátültetés ötlete a feledés homályába veszett. Az Angelához hasonló páciensekre, akiknek nem volt méhük, senki sem gondolt. Mármostanáig.

Ez a belátás tette az egészet olyan érdekessé: egyelőre senki sem szögezte le, hogy lehetetlen volna átültetni egy méhet. Ami azt is jelentette, hogy esély van valami teljesen újnak a megalapozására. Páciensek új csoportjának lehetne segíteni. Minden elismerése a petefészkek-kutatásnak, de nem ez vezetett több forradalmi felfedezéshez. Mats mostanra már tudta, mit akar. Valami újjal előrukkolni. Felrázni mindenkit. A legjobbá válni a szakterületén.

A kutatás az elején még arról szólt, hogy megmutassa, ért hozzá. A Sahlgrenska Egyetemi Kórház tudományos környezete, ahol orvosi képesítést és doktorit is szerzett, nem volt más, mint kakasviadal a neves professzorok és tanoncaik között. Előrejutni ebben a környezetben kihí-

vás volt bárki számára. Mats, aki gyerekkora óta küzdött azzal, hogy elvegye, ami jár neki, duplán győzedelmeskedett, amikor sikerrel járt.

Valójában a növekedési hormonnal akart foglalkozni. Izgalmas téma, a kutatócsoport vezetője pedig karizmatikus figura volt. Csak hát négyen küzdöttek két helyért, Mats pedig szokásához híven megadta magát, szóval maradt a petefészkek. A patkányok petefészke. Így került át a nőgyógyászatra. Merő véletlenségből.

Utólag már örült ennek. Tíz éve védte meg az értekezését, amely a peteérés folyamatáról szólt. Aztán három hihetetlenül gyümölcsöző évet töltött el az adelaide-i Queen Elizabeth Hospitalban kutatóként: közel harminc cikket írt az immunrendszernek a patkányok és az egerek peteérésére gyakorolt hatásáról. S most újra itt van Adelaide-ben, és élvezi, hogy elsajátíthatott egy egészen új szakterületet: a sebészetit.

A véletlen pedig ismét egy kihívást küldött az útjába.

Ash már messziről diadalmasan nézett rá. Mats elmosolyodott, amikor meglátta a kollégáját, amint a Women's Health Center irányából kocog felé, a nyakkendője csak úgy lobogott utána. Bakancs, hosszúnadrág, rövid ujjú ing és nyakkendő, ez volt a munkaruha itt, Adelaide-ben. Minden orvos úgy nézett ki, mint egy taxisofőr. Mats követte Asht fehér sportkocsijához. A férfi kinyitotta a csomagtartót, és elővett egy zacskót.

– Szakirodalom – magyarázta sugárzó arccal, és átnyújtotta Matsnak a zacskót, akár egy trófeát.

A zacskó ugyanolyan összehajtogatott, nyomtatott cikketek rejtett, amelynek Mats autójában rejtőztek.

– Körülnéztem a neten, és több olyat is találtam, amelyik a méhátültetésről szól. Kinyomtattam két-két példányt belőlük!

Ash nyilvánvalóan tapsot és dicséretet várt, látszott rajta, hogy felkészült egy sereg kérdésre is a cikkek tartalmát illetően. Kissé zavarodottan ácsorgott, amikor Mats jóformán kővé dermedten bámult rá. Mindazonáltal követte őt a másik autóhoz, amelynek Mats felnyitotta a csomagartóját, és a benne rejtőző papírhalomra mutatott.

– Én is kerestem cikketek. Itt van kettő-kettő mind-egyikből.

Egy darabig lapozgatták a papírjaikat, majd megállapították, hogy pontosan ugyanazokat nyomtatták ki. Az egyetlen különbség az volt, hogy Ash, aki jobban értett a nethez, és a modemje is korszerűbb volt, kicsit többet talált, mint Mats. Üdvözült arccal nézett a főnökére.

– Mats, fogalmam sincs, hogy ez mit jelent. De kétségkívül egy jel.

Karlstad, 1995. május

Egyetlen reménysugár maradt, egy utolsó szalmaszál. Malin beutalót kapott Örebróba hastükrözésre. Talán, vigasztalta magát a februári ultrahang után, talán még minden rendbe jöhet a sebészeti beavatkozással.

Mielőtt Örebróba utazott volna, mindenről beszámolt Johannak. Legalábbis megpróbált. A Walpurgis-éj előtti

nap volt, a fiú hazajött Karlstadba. Remek alkalomnak tűnt.

Malin azt hitte, el fogja sírni magát, miközben elmeséli, sőt tervezte is, hogy elérzékenyül. Úgy gondolta, nem árt megmutatni, mennyire felzaklatja a dolog. De nem úgy alakult. Nem jöttek a könnyek. A szavak is csak alig-alig.

– Lenne egy dolog...

Itt elakadt. Malin felsóhajtott. Elfordította a fejét. Érezte, hogy Johant most már érdekli, miről is van szó valójában. Dübörgött a szíve. Lehetetlen volt előre látni, hogyan reagál majd a fiú. Malin újra próbálkozott. Összeszezavarodott. Így ment egy darabig. Végül aztán csak kinyögte. Legalábbis részben.

– Azt akartam mondani, hogy... hogy nekem még sosem volt menstruációm.

Johan szinte csalódottnak tűnt.

– Na és?

– Gondoltam, nem árt, ha tudod. Lehet, hogy valami nem stimmel velem.

– Ugyan már! Semmiség az egész. Még jó is, hogy megúszod, nem?

Ennél többre nem futotta. Malin később szégyellte magát, hogy nem számolt be mindenről. Azzal nyugtatta magát, hogy felesleges belebocsátkozni a legkínosabb részletekbe. Nemsokára találkozik más orvosokkal, egy újabb és nagyobb kórházban. Remélte, ó, mennyire remélte, hogy meg fogják tudni hosszabbítani a hüvelyét, és megoldják a méhével kapcsolatos problémát is, hogy a történetek ellenére a jövőben valamikor majd lehessen gyereke.

Malint az anyja kísérte el Örebróba. Kora reggel indultak, újabb lehangoló téglapületbe léptek be. Maga a műtét pár percet vett igénybe. Utána Malin és az anyja találkoztak az egyik beavatkozást végző orvossal. Ezúttal egy nővel, aki sokkal gyengédebben viselkedett, mint a karlstadi nőgyógyász. Megkérdezte Malint, hogy érzi magát az altatás után, arra buzdította, hogy pihenjen pár napot, és felmentést is írt az elkövetkező két hét testnevelésórái alól.

– Meghosszabbították a... hüvelyem? – kérdezte Malin.

A doktornő felhúzta a szemöldökét.

– Nem, csak hastükrözést végeztünk, hogy megnézzük, hogyan fest belülről. De írok beutalót egy plasztikai sebészhez, aki tud ebben segíteni – hangzott a válasz.

Aztán tájékoztatta arról, mit találtak. Vagyis pontosabban: mit nem találtak.

Malin szinte semmire nem emlékezett a hosszú beszámolóból, de a lényegét megértette. Miután körülnéztek a hasában, az örebrói orvosok ugyanazt állapították meg, mint az az ostoba nőgyógyász Karlstadban: nincs méhe, csak egy fejletlen kezdemény van a helyén, és sajnos semmit sem tehetnek az ügy megoldása érdekében.